

Sunne Friskoleförening
Org.nr. 874001-3381
asa.jernfalt@ekebyskola.se

2022-11-18
Dnr 2022:578

Beslut

efter kvalitetsgranskning av huvudmannens
och rektorns arbete för att fler elever ska få
undervisning av behöriga lärare i Sunne
Friskoleförening med särskilt fokus på Ekeby
skola i Sunne kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av hur Sunne Friskoleförening och Ekeby skolas rektor arbetar för att fler elever ska få undervisning av behöriga lärare. Som behörig lärare räknas den lärare som är legitimerad och undervisar i de ämnen, årskurser och skolformer som hen är behörig i. Det som granskas och bedöms är det arbete huvudmannen och rektorn bedriver. Resultatet av arbetet omfattas inte av granskningen.

Granskningen omfattar både huvudmannens övergripande arbete och rektorns arbete vid den utvalda skolenheten. I de fall huvudmannen ansvarar för mer än en skolenhet har en av dessa valts ut i syfte att dels fördjupa bilden av huvudmannens arbete, dels granska rektorns arbete i frågan.

Skolenheterna som ingår i granskningen har valts ut utifrån att de enligt Skolverkets officiella statistik under den senaste femårsperioden har haft en lägre andel legitimerade lärare som undervisar i minst ett ämne som de är behöriga i än motsvarande andel för riket som helhet.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram för granskningen av området, vilka beskrivs i bilaga 2. I den bilagan finns också en beskrivning av hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. För varje delområde bedöms om huvudmannens och rektorns arbete uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och beskriver inom vilka områden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Sunne Friskoleförening i följande utsträckning:

Rekrytera och behålla behöriga lärare

Huvudmannen och rektorn bedriver i låg utsträckning ett brett och uthålligt arbete för att rekrytera och behålla behöriga lärare.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Arbetet med att göra breda och uthålliga ansträngningar för att rekrytera behöriga lärare behöver utvecklas.

Öka behörigheten bland befintliga lärare

Huvudmannen och rektorn bedriver i låg utsträckning ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga lärare genom behörighetsgrundande utbildning.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Arbetet med att informera om möjligheter och uppmuntra och stödja lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning behöver utvecklas.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 1 juni 2023 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:578) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive bedömningsområde.

Rekrytera och behålla behöriga lärare

Det här området handlar om hur huvudmannen och rektorn arbetar med att rekrytera och behålla behöriga lärare inom organisationen. I detta arbete ingår att kartlägga och analysera nuvarande och framtida behov av behöriga lärare. Det handlar också om bredd och uthållighet i rekryteringsarbetet och om att ompröva och förnya strategier. Även rektorns och huvudmannens arbete med att behålla de behöriga lärare som finns i organisationen ingår här.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen och rektorn bedriver i låg utsträckning ett brett och uthålligt arbete för att rekrytera och behålla behöriga lärare.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn har påbörjat ett visst arbete med att kartlägga behov av behöriga lärare, men att ett liknande arbete helt saknas på huvudmannanivå. Vidare framgår att det saknas analyser av den kartläggning som påbörjats och att aspekten gällande behov av och möjligheter till behörighetsgrundande utbildning inte finns med som en del i kartläggningsarbetet. Vidare framgår av granskningen att rekryteringsarbetet som bedrivs varken är aktivt eller målinriktat och att det inte har förändras, trots utebliven effekt. Granskningen visar även att huvudmannen och rektorn endast har vaga strategier och genomför få insatser som syftar till att behålla behöriga lärare inom organisationen.

Kartläggning och analys av behov av behöriga lärare

Det saknas ett systematiskt arbete med att kartlägga och analysera behovet av behöriga lärare. Det gäller såväl behov av nya behöriga lärare som av behörighetsgrundande utbildning av befintlig personal. Rektorn och huvudmannen ger en samstämmig bild av att det inte bedrivs något systematiskt arbete med att återkommande ta reda på och analysera nuvarande och framtida behov av behöriga lärare inom organisationen. Av intervju med huvudmannens representanter framgår att de inte är involverade i arbetet med att kartlägga behov av behöriga lärare utan att fokus för dem har varit att rekrytera en rektor till skolenheten. Även rektorn uppger att huvudmannen inte har efterfrågat någon dokumentation gällande behörighet eller vilka behov av rekrytering som finns i nuläget eller framöver.

Av intervju med rektorn framgår vidare att hen i samband med Skolinspektionens tematiska kvalitetsgranskning har påbörjat ett visst arbete med att kartlägga behörigheten bland befintliga lärare. Rektorn som tillträdde sin tjänst i samband med läsårsstart innevarande år, fick muntlig information av den tidigare rektorn kring lärarbehörigheten på skolenheten och det rekryteringsarbete som bedrivits. Dock uppger rektorn att informationen var mycket vag och även felaktig. Först i samband med Skolinspektionens kommande besök tog rektorn del av samtliga lärares behörighet och kunde då bland annat konstatera att läraren som undervisar i ämnet musik är obehörig i ämnet, trots att rektorn i överlämningen från tidigare rektor fått information om att undervisningen i musik bedrivs av behörig lärare. Vidare framgår att rektorn har haft en muntlig dialog med huvudmannen utifrån delar av den kartläggning som rektorn har påbörjat. Det handlar om behov av att rekrytera lärare med behörighet att undervisa i samhällsorienterande ämnen och engelska. Av intervju med rektorn framgår vidare att hen i samband med höstlovet planerar att se över behörigheten vid skolenheten och göra en analys av behovet av behöriga lärare. Resultatet av analysen kommer sedan att diskuteras med

huvudmannen för att de sedan tillsammans ska kunna se över vilka behov som finns på skolenheten gällande behörighet. Rektorn har även planerat för att i kartläggningen inför nästa läsår ta reda på om det finns befintliga lärare som vill läsa behörighetsgrundande utbildning för att utöka sin behörighet eller för att bli legitimerad lärare.

Arbete för att rekrytera behöriga lärare

Skolinspektionens granskning visar att det bedrivs ett rekryteringsarbete, men att det varken är aktivt eller målinriktat och att det inte förändras, trots utebliven effekt. Av intervju med representanter för huvudmannen framgår att det saknas strategier och rutiner för arbetet med rekrytering inom organisationen. Huvudmannen är inte delaktig utan det är rektorn som ansvarar för arbetet med rekrytering. Av samtliga intervjuer framgår att det är en utmaning att rekrytera behöriga lärare. Rektorn och huvudmannens representanter ger exempel på hinder som finns i rekryteringsarbetet så som att de inte kan erbjuda konkurrenskraftiga löner samt att det är svårt att få lärare att pendla till skolan. Huvudmannens arbete stannar vid att konstatera att det finns stora svårigheter med att rekrytera behöriga lärare istället för att ompröva arbetssätt och hitta alternativa vägar att attrahera och rekrytera behöriga lärare. Lärare, rektorn och huvudmannens representanter ger en samstämmig bild av att enstaka insatser görs för att rekrytera behöriga lärare till skolenheten. De insatser som har gjorts i rekryteringsarbetet är annonsering via Platsbanken och på skolans sociala medier. Av samtliga intervjuer framgår dock att den mest framgångsrika insatsen är att rektorn och befintliga lärare sprider information i sina nätverk när det finns lediga tjänster för att få fler behöriga lärare att söka till skolenheten.

Arbetssätten för rekrytering har inte omprövats eller omarbetats, trots att skolenheten inte har lyckats rekrytera behöriga lärare. Exempelvis framgår av intervjuer med rektorn och huvudmannen att de inte har rekryterat lärare till den tjänst som har utannonserats två gånger som lärare i årskurs 4–6, men att de trots detta inte har gjort några förändringar i rekryteringsarbetet eller diskuterat eventuella förändringar inför nästa rekrytering. Rektorn uppger att det saknas strategi för hur arbetet med rekrytering och annonsering ska hanteras och att huvudmannens enda fokus är att marknadsföra skolan som en attraktiv arbetsplats genom att det är en liten skola med få elever i varje klass.

Granskningen visar vidare att trots att det finns flera lärare utan legitimation på skolenheten så annonserar rektorn inte efter behöriga lärare. Av intervjuer med rektorn, huvudmannen och inskickat material framgår att endast en tjänst har utannonserats under det senaste året, trots att det finns flera lärare som saknar lärarlegitimation på skolenheten. Av inskickat material och intervjuer med rektorn framgår att undervisningen i bland annat samhällsorienterande ämnen, naturorienterande ämnen, engelska, musik, idrott och hälsa samt spanska bedrivs av lärare som saknar behörighet. Det framgår av intervjuer att tidsbegränsade

anställningar som innehas av obehöriga lärare kontinuerligt förlängs, istället för att utlysas. Exempelvis finns det lärare som saknar legitimation som har bedrivit undervisningen i ämnet bild i cirka 9 år utan att tjänsten har utannonserats. Av intervjun med obehöriga lärare framgår att även de tidigare år har ansvarat för undervisningen hela läsåret. De intervjuade utgår från att det även kommer att vara så innevarande läsår då de inte fått någon annan information av rektorn.

Arbete för att behålla behöriga lärare

Huvudmannen och rektorn gör vissa insatser som bidrar till att behålla behöriga lärare, men arbetet sker utan strategi och uttalade mål. De intervjuade ger en samstämmig bild av det inte pågår något strategiskt arbete varken från huvudmannens eller rektorns sida som specifikt syftar till att behöriga lärare ska arbeta kvar på skolenheten. Dock framgår av samtliga intervjuer att det varit relativt låg omsättning bland behöriga lärare vid skolenheten och att utmaningen har varit den höga omsättningen bland rektorer. Vidare framgår att skolans organisation är en viktig faktor både i rekryterings- och behållarperspektivet. Det är en liten skola med få elever i varje klass och alla lärare känner till alla elever, vilket framhåvs av de intervjuade som en framgångsfaktor i arbetet med att behålla lärare. Lärarna lyfter även fram vikten av att ha en nära dialog med rektorn och att huvudmannen är lyhörd för lärarnas förslag. De ger exempel på att huvudmannen har omorganiserat verksamheten utifrån lärarnas förslag om att ha en klass i varje årskurs istället för att ha åldersblandade klasser. Huvudmannens representanter uppger att de arbetar för att lärarnas trivsel ska vara god och att det bland annat görs genom att huvudmannen möjliggör för lärarna att anordna olika trivselaktiviteter. Av intervjuer framgår vidare att det inte görs någon uppföljning eller kartläggning om viktiga faktorer för att behålla lärare. Varken rektorn eller huvudmannen har efterfrågat någon information från lärarna om vad som är viktigt för att lärare ska stanna kvar vid skolenheten.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

- Arbetet med att göra breda och uthålliga ansträngningar för att rekrytera behöriga lärare behöver utvecklas.

Det är en utmaning för många skolhuvudmän att få tag i behöriga lärare. Ett uthålligt och långsiktigt arbete för att öka andelen behöriga lärare består av flera delar, där kartläggning och analys av behovet av behöriga lärare är en del. För att detta arbete ska bli ändamålsenligt behöver det göras kontinuerligt och systematiskt och ge en tydlig bild av såväl nuvarande som framtida behov. Det behöver göras känt i organisationen, såväl hos huvudmannen som på skolenheten. En annan viktig del av arbetet för att långsiktigt öka andelen behöriga lärare är rekrytering. För att rekryteringsarbetet ska bli ändamålsenligt krävs bland annat att

det är aktivt, grundar sig i en kartläggning och analys av behoven samt omprövas och utvecklas vid behov.

Huvudmannen och rektorn har delvis rekryterat behöriga lärare via personliga nätverk, men rekryteringsarbetet som bedrivs sker inte kontinuerligt och har varken omarbetats eller omprövats, trots utebliven effekt.

För att stärka arbetet, och på längre sikt öka andelen behöriga lärare rekommenderar Skolinspektionen att Sunne Friskoleförening skapar rutiner för att systematiskt kartlägga och analysera behovet av behöriga lärare. Vidare rekommenderas Skolinspektionen Sunne Friskoleförening att skapa rutiner så att rektorn och huvudmannen utgår från analysen av behov i rekryteringsarbetet. Huvudmannen och rektorn behöver även skapa rutiner för att aktivt arbeta med rekrytering och ompröva strategier och verktyg efter behov. Att strategier och arbetssätt omprövas exempelvis gällande utformning av annonser, hur tjänster sätts samman och vilka kanaler som används för spridning av annonser, kan tillsammans med ett proaktivt arbete, där man skapar goda relationer till lärarstudenter genom verksamhetsförlagd utbildning vara viktiga faktorer för att lyckas med skolenhetens rekryteringsarbete.

Öka behörigheten bland befintliga lärare

Det här området handlar om huvudmannens och rektorns arbete med att öka behörigheten bland de lärare som redan finns i organisationen genom behörighetsgrundande utbildning. Det omfattar dels arbetet med att informera om möjligheter, uppmuntra och stödja lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning, dels de reella förutsättningar huvudmannen och rektorn ger lärare att delta i sådan utbildning.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen och rektorn bedriver i låg utsträckning ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga lärare genom behörighetsgrundande utbildning.

Skolinspektionens granskning visar att det saknas ett aktivt och samlat arbete med att informera om möjligheterna till och stödja lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning. Det bedrivs inte heller något aktivt arbete på rektorsnivå eller på huvudmannanivå för att ge befintlig personal i organisationen goda förutsättningar att delta i behörighetsgrundande utbildning.

Information, uppmuntran och stöd

Huvudmannen och rektorn bedriver inte något aktivt och samlat arbete med att informera om möjligheterna och stödja lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning. De intervjuade ger en samstämmig bild av att det helt saknas ett övergripande arbete kring att uppmuntra lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning. Av intervju med huvudmannens representanter framgår att de har fokuserat på rekrytering av rektor och att frågan kring att öka behörigheten bland befintliga lärare inte har diskuterats. Således har inte heller några insatser gjorts inom organisationen för att öka behörigheten inom vissa ämnen eller årskurser. Detta framgår även av intervjun med rektorn som uppger att hen inte har informerat lärarna om vilka möjligheter som finns att studera behörighetsgrundande utbildning. Varken rektorn eller huvudmannen känner heller till vilka olika alternativ som finns för att läsa behörighetsgrundande utbildning. Vidare uppger huvudmannens representanter att en tidigare rektor, som arbetade en kort tid vid skolenheten, pratade med vissa obehöriga lärare om möjligheten att läsa behörighetsgrundande utbildning, men att detta arbete inte har följts upp av huvudmannen. Det framgår även av intervju med obehöriga lärare, där en lärare uppger att hen för några år sedan lämnade in underlag till rektorn för eventuell validering, men att hen inte har fått någon återkoppling i frågan. Dessa underlag är dock inte något som nuvarande rektorn har tagit del av, då hen uppger att det helt saknas dokumentation från tidigare rektorer kring behörighet och eventuella samtal kopplat till deltagande i behörighetsgrundande utbildning.

Granskningen visar dock att det finns en lärare på skolenheten som deltar i behörighetsgrundande utbildning, men hen, som nu är i slutskedet av utbildningen, studerade redan när hen anställdes vid skolenheten. Utöver den läraren som deltar i lärarutbildning är det endast rektorn själv, i egenskap av lärare, som tidigare har utökat sin behörighet. Men det gjorde hen på eget initiativ och på sin fritid. Rektorn och huvudmannen har inte heller följt upp deltagandet i behörighetsgrundande utbildning i syfte att se om någon lärare deltar, hur utbildningen fortlöper och om något i förutsättningarna behöver justeras eller för att se om läraren slutför sin utbildning.

Reella förutsättningar att delta i behörighetsgrundande utbildning

Det saknas ett arbete både på huvudmannanivå och på rektorsnivå kring att ge befintliga lärare i organisationen goda förutsättningar att delta i behörighetsgrundande utbildning. Av samtliga intervjuer framgår att varken huvudmannen eller rektorn bedriver något aktivt arbete med att möjliggöra deltagande i behörighetsgrundande utbildning. Det är inte någon fråga som har diskuterats varken av huvudmannens representanter eller av rektorn. Fokus har enligt huvudmannens representanter varit att skolenhetens rektor ska delta i rektorsutbildning. Huvudmannens representanter uppger vidare att de inte har fått

några indikationer på att det finns intresse hos någon lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning och således har de inte heller diskuterat eventuella insatser som huvudmannen skulle kunna bidra med. De uppger att det finns en vilja att vid behov och intresse ge läraren förutsättningar, men om det är möjligt beror på huvudmannens ekonomiska förutsättningar. Rektorn uppger att varken hen eller den lärare som deltar i behörighetsgrundande utbildning har diskuterat frågan kring förutsättningar och stöd för att delta i utbildningen. Dock ges läraren tidsmässiga förutsättningar att vid behov delta i studier. Läraren har inarbetad tid som täcker studietiden, men om denna tid inte skulle vara tillräcklig kommer rektorn att ge läraren tidsmässiga förutsättningar att delta i utbildningstillfällen som sker på arbetstid.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

- Arbetet med att informera om möjligheter och uppmuntra och stödja lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning behöver utvecklas.

Ett samlat och strategiskt arbete med att utbilda lärare som finns inom organisationen är ett sätt att öka andelen behöriga lärare. Särskilt betydelsefullt kan detta vara för huvudmän som under lång tid haft svårigheter att rekrytera behöriga lärare. För att arbetet ska bli effektivt och ändamålsenligt behöver det utgå från en kartläggning av behov och möjligheter. Det behöver också planeras och genomföras på ett behovsanpassat sätt samt följas upp. De lärare som genomgår utbildningen behöver också ges goda förutsättningar att delta i och fullfölja den.

Huvudmannen har inte diskuterat vilka förutsättningar som skulle behövas för att möjliggöra för lärarna att delta i behörighetsgrundande utbildning. Vid Ekeby skola finns obehöriga lärare som har arbetat på skolenheten under flera år. Rektorn har varken informerat om eller närmare diskuterat vilka alternativ och möjligheter till behörighetsgrundande utbildning som finns med aktuella lärare.

Skolinspektionen rekommenderar huvudmannen och rektorn att utveckla arbetet med att informera, uppmuntra och stötta befintliga lärare att genomgå behörighetsgrundande utbildning i syfte att öka andelen behöriga lärare.

På Skolinspektionens vägnar

X Malin Lundquist

Malin Lundquist
Beslutsfattare
Signerat av: Malin Lundquist

X Ulrika Hultberg

Ulrika Hultberg
Föredragande
Signerat av: Ulrika Hultberg

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Sarah Vinterlycka deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Ekeby skola besöktes den 5–6 oktober 2022 av undervisningsråd Malin Lundquist och utredare Ulrika Hultberg. Den 7 oktober genomfördes ytterligare en intervju digitalt.

Sunne friskoleförening är huvudman för Ekeby skola och ansvarar för en grundskola.

Skolverkets officiella statistik visar att andelen legitimerade lärare i Ekeby skola som undervisar i minst ett ämne som de är behöriga i (heltidstjänster) har varierat de senaste fem läsåren. Andelen har varierat mellan 27,7 procent och 69,3 procent. Läsåret 2021/2022 var andelen 69,3 procent. Under den senaste femårsperioden har motsvarande andel för riket som helhet varierat mellan 70,1 procent och 71,4 procent i.

Av den dokumentation som Skolinspektionen har tagit del av i samband med granskningen framgår att på Ekeby skola är det 9 av 13 lärare som är legitimerade lärare. Tre av dessa lärare undervisar i ämnen eller skolform som de inte är behöriga i.

På skolenheten är det en av lärarna som går behörighetsgrundande utbildning för att bli legitimerad lärare. Det inte är någon lärare om deltar i behörighetsgrundande utbildning för att utöka sin behörighet med ytterligare ett ämne.

Bilaga 2: Underlag för bedömning

Vid granskningsbesöket inhämtas information verksamheten som sedan bedöms i relation till fastställda kvalitetskriterier för att identifiera såväl styrkor som svagheter i det arbete som bedrivs. Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- Två gruppintervjuer med lärare vid den utvalda skolenheten
- En intervju med rektorn för den utvalda skolenheten
- En intervju med representanter för huvudmannen
- Insända dokument från huvudmannen och rektorn
- Den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolenheten och huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll samt getts möjlighet att inkomma med synpunkter.

Bedömningsområden

Bedömningarna görs i relation till kvalitetskriterier som Skolinspektionen tagit fram inom ramen för granskningen.

Inom respektive område granskas huvudmannens och rektorns arbete inom följande delar:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning gör huvudmannen och rektorn breda och uthålliga ansträngningar för att rekrytera och behålla behöriga lärare?

- Kartlägga och analysera behov av behöriga lärare.
- Brett och uthålligt arbete med att rekrytera behöriga lärare.
- Aktivt arbete för att behålla de behöriga lärare som arbetar på skolan och inom huvudmannens övriga grundskolor.

Frågeställning 2: I vilken utsträckning bedriver huvudmannen och rektorn ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga lärare genom behörighetsgrundande utbildning?

- Uppmuntra och stödja undervisande lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning.
- Skapa reella förutsättningar för undervisande lärare att delta i behörighetsgrundande utbildning.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/huvudmans-och-rektors-arbete-for-att-fler-elever-ska-fa-undervisning-av-behoriga-larare/>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1 och 2

2 kap. 8, 9, 10, 13, 18 och 34 §§ och 4 kap. 3 och 4 §§ skollagen (2010:800)

Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, 2.8 Rektorns ansvar.